

شب چله

یلدا در خراسان به «شب چله» یا «چله نشینی» معروف است و دور هم نشستن در این شب و خواندن شاهنامه فردوسی و گرفتن فال حافظ از سنت هایی است که در گذر زمان سینه به سینه محفوظ مانده و هنوز هم در برخی از خانواده های قدیمی مشهدی رواج دارد. در خراسان واژه یلدا هرگز به کار برده نشده و در تمام ادوار تاریخی تا آنجا که اسناد مکتوب موجود است، چله نشینی به کار برده شده است. واژه «چله» به معنای چهل روز مانده به جشن سده، شب سیاه و سرد است. چهل روز از زمستان که آغاز آن برابر است با اول جدی و هفتم دی ماه جلالی و بیست و دوم دسامبر فرنگی و پایانش برابر است با شانزدهم بهمن ماه جلالی و سی ام ژانویه فرنگی که به آن چله بزرگ زمستان گویند. در ایران مرکزی چله بزرگ زمستان از آغاز زمستان که برابر است با آغاز دی ماه شروع می شود و مدت آن چهل روز است و چله کوچک زمستان از شب دهم بهمن ماه تا پایان بهمن ماه که مدت آن بیست روز است.

آداب و رسوم شب چله در مشهد

صله رحم

معمولاً افراد در شب یلدا به خانه بزرگ فامیل، پدر و مادر می روند و آن شب را گرامی می دارند. به جا آوردن صله رحم و جمع شدن در خانه بزرگ ترها در بلندترین شب سال باعث تقویت روابط اجتماعی، انس و الفت می شود. شب نشینی در خانه بزرگ ترها ریشه در احترام و حرمت ایرانیان به آن ها دارد. در این شب، پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها با قصه گویی، تغال به دیوان حافظ، شاهنامه خوانی و روایت کردن داستان های قهرمانی اسطوره های باستان، میهمانان خود را سرگرم می کنند.

مراسم شب چراغانی یا شب چراغ

در این شب طولانی آیین ها و مراسم های خاصی وجود دارد که به آن شب چراغانی یا شب چراغ هم می گفتند. از آنجا که هر میهمانی برای رفتن به شب نشینی در شب چله چراغانی به همراه خود داشته است، به علت

بهزاد چوپانکاره - در میان انبوه آیین های فرهنگی و قدیمی در تاریخ و تمدن ایران، شب چله در کنار آیین هایی نظیر عید نوروز، چهارشنبه سوری و غیره جلوه ای از مهرورزی و محبت در خراسان رضوی را به نمایش می گذارد. جشن شب یلدا جشنی است که از ۷ هزار سال پیش تاکنون در میان ایرانیان برگزار می شود. ۷ هزار سال پیش نیاکان ما به دانشی دست پیدا کردند که ثابت می کرد نخستین شب زمستان بلندترین شب سال است. شب چله، شب یلدا، میلاد مهر، خورشید شکست ناپذیر، یا هر آنچه آن را بنامید، آخرین شب پاییز و دیرپاترین شب سال است. ساکنان فلات ایران، از چندین هزار سال پیش این شب را گرامی داشته اند. در حالی که در هیچ دوره ای از تاریخ کشور ما، هیچ حکومتی اصراری به گرامی داشت این شب نداشته است، همچنان ایرانیان این شب را پاس می دارند و در زنده نگه داشتن این آیین می کوشند. تداوم دیرگاه این جشن، سخن از کهن سالی و قدمت آن دارد. مردم دوران کهن با طبیعت و تضادهای آن خوداشتند و از آنجایی که به دامداری یا کشاورزی مشغول بودند گردونه زندگی خود را بر چرخه طبیعت استوار ساختند؛ چرا که تغییر فصول و بلندی یا کوتاهی روز و شب تأثیری مستقیم بر زندگی آن ها داشته است.

مدیر فرهنگ سرای بهشت از رسم و رسوم نخستین شب زمستان می گوید

چله شب مهربانی و همدلی

